

مرلوط سیلابی لچک ء موافقت پروجیکٹ (IFRAP)
اسکیپ چینل ء اکبر مانٹر گوں متعلقہ ڈھانچہ آنی نقصاناتی بحالی
(Package-VI)

انتظامی خلاصہ

1۔ پروجیکٹ ء پس منظر

بلوچستان رقبہ ء حساب ء پاکستان ء سب سے گران صوبہ انت، بلے آبی کمی ء موسمیاتی تبدیلی ء اثرات ء ملک ء زیات متاثرہ علاقہ آنی دیم ء شمار بیت۔ کمزور آبپاشی بنیادی ڈھانچہ، خشک موسم ء دور دراز دیمی آبادیانی سبب ء صوبہ خشک سالی ء سیلاب دونوں ء خطرہ ء روبرو انت۔ 2022 ء تباہ کن مون سون سیلاباں دیم، آبپاشی نظام ء سیلابی تحفظ ء بنیادی ڈھانچہ ء گران نقصان رستنت، روزگار متاثر کرت، فصل تباہ کرت ء دیمی آبادیانی حفاظت ء خطرہ پیدا کرت۔

ای صورت حال ء رد عمل ء حکومت پاکستان عالمی بینک ء مالی معاونت ء مملوط سیلابی لچک ء موافقت پروجیکٹ (IFRAP) شروع کرت۔ ای پروجیکٹ بلوچستان ء 2022 ء سیلاب پساز سازی، لچک ء زیادتی ء ذریعہ معاش ء تنوع ء وسیع تر پروگرام ء حصہ انت۔ IFRAP ء مقصد صوبہ ء آب ء سیلابی انتظامی نظام ء بحالی ء مضبوطی، زرعی پیداوار ء اضافہ، ء بنیادی ڈھانچہ ء منصوبہ بندی ء نفاذ ء موسمیاتی لچک شامل کرگ انت۔

ابتدائی طور ء IFRAP ء PC-I ء 55 ذیلی پروجیکٹ شامل انت۔ ابتدائی سروے ء بیت (20) ذیلی پروجیکٹ عالمی بینک ء Project Appraisal Document (PAD) ء دیگر انتخابی معیار ء پورا نہ انت، لہذا ایشا پروجیکٹ ء گوں خارج کرتگ انت، ء باقی سی و پنج (35) ذیلی پروجیکٹ تفصیلی ڈیزائن ء خاطر منتخب کرتگ انت۔

ای سی و پنج (35) منتخب ذیلی پروجیکٹ بلوچستان ء 19 ضلعانی اندر واقع انت، جن ء آواران، لسبیلہ، حب، نصیر آباد، جعفر آباد، صحبت پور، جھل مگسی، ہرنائی، موسی خیل، سی، کچھی، قلعہ سیف اللہ، پشین، زیارت، قلات، مستونگ، خاران، نوشکی ء واشک شامل انت۔ پورٹ فولیو ء 11 دیم/ذخیرہ آب ڈھانچہ، 11 دائمی/سیلابی آبپاشی اسکیم ء 13 سیلابی تحفظ ڈھانچہ شامل انت، کہ انانی تیرہ پکیج ء تقسیم کرتگ انت۔ ضلع جھل مگسی ء اسکیپ چینل ء اکبر مانٹر گوں متعلقہ ڈھانچہ آنی نقصاناتی بحالی IFRAP ء Package-VI ء یک ذیلی پروجیکٹ انت، کہ اسے ء مقصد مقامی آبادی ء زرعی اراضی ء بار بار ء سیلابی واقعات ء گوں محفوظ داشتگ انت۔

اسکیپ چینل ء اکبر مانٹر گوں متعلقہ ڈھانچہ آنی بحالی ء مقام رسول آباد، پنجپانی جدید، بگٹی گوٹھ، نوشکی جدید، احمد آباد ء گندارہ ہال ء نزدیک N، 67°44'10.90"E 56.44'06°28 ء واقع انت۔ مجوزہ کاراں اکبر مانٹر ء خراب چینل ء متعلقہ ڈھانچہ آنی بحالی شامل انت۔ اصل دستاویز ء مطابق طویل ترین اسٹریم ء درازی تقریباً 15.91 میٹر درج انت، ء ای کار کچھی میدان ء طاس ء ایش ء معاون نالہ آنی سیلابی آب ء گوں علاقہ ء محفوظ کرگ ء خاطر تجویز کرتگ انت۔

ذیلی پروجیکٹ ء موجودہ خراب ڈھانچہ آنی بحالی ء مضبوطی بہتر ڈیزائن معیار ء مواد ء کرتگ بیت تاکہ آئندہ شدید ہائیڈرولوجیکل واقعات ء برداشت کرت بہ کنت۔

پروجیکٹ ء اہم مقصد

- زرعی اراضی ء انسانی آبادی ء آئندہ سیلابی خطرہ ء گوں محفوظ داشتگ۔
 - مضبوط سیلابی حفاظتی بنیادی ڈھانچہ ء ذریعہ ء موسمیاتی لچک ء زیادتی کرگ۔
 - زمین ء پائیدار استعمال ء زرعی پیداوار ء فروغ دیگ۔
 - ضلع جھل مگسی ء سیلاب متاثرہ آبادیانی سماجی ء اقتصادی بحالی ء مدد دیگ۔
- تمام مجوزہ تعمیراتی کار پیلے ء متاثرہ علاقہ آنی حد ء محدود بوہنت ء پروجیکٹ کے محفوظ علاقہ، دلی خطہ یا ماحولیاتی حساس مقام ء گوں نکر نہ کنت۔

2۔ ماحولیاتی و سماجی انتظامی منصوبہ (ESMP) ۽ مقصد

ماحولیاتی و سماجی انتظامی منصوبہ (ESMP) عالمی بینک ۽ Environmental and Social Framework (ESF)، Environmental and Social Commitment Plan (ESCP) ۽ متعلقہ قومی ۽ صوبائی ماحولیاتی قانونانی مطابق تیار کرتا ہے۔ ESMP پروجیکٹ ۽ منصوبہ بندی، تعمیر ۽ عملی مرحلہ ۽ ممکنہ ماحولیاتی و سماجی خطرہ آئی شناخت، تدارک ۽ نگرانی ۽ غاطریک عملی فریم ورک فراہم کرتا ہے۔ ایش ۽ بنیادی مقصد ایٹش انت:

- 1۔ ماحولیاتی و سماجی اثرات ۽ مؤثر انتظام ۽ تدارک یقینی کرگ۔
 - 2۔ عالمی بینک ۽ Environmental & Social Standards (ESS 1 تا 10) ۽ پابندی ۽ فروغ دیگ۔
 - 3۔ کارکن ۽ نزدیک آبادیانی پیشہ ورانہ صحت، حفاظت ۽ بہبود ۽ بہتری کرگ۔
 - 4۔ مؤثر مشاورت ۽ شکایت ازالہ نظام ۽ ذریعہ ۽ متعلقہ فریقانی شرکت ۽ شفافیت برقرار داشتگ۔
 - 5۔ سیلابی حفاظتی بنیادی ڈھانچہ ۽ طویل مدتی پائیداری، موسمیاتی کچک ۽ کمیونی حفاظت یقینی کرگ۔
- ESMP لینڈ ۽ معاہداتی دستاویزانی حصہ بوسیت تاکہ تعمیراتی ٹھیکیدار (CC) ۽ تعمیراتی نگرانی مشیر (CSC) ماحولیاتی و سماجی پائیداری تقاضہ ۽ اپنے ذمہ داریانی اندر مکمل طور ۽ شامل کنند۔

3۔ قانونی ۽ پالیسی فریم ورک

ESMP زیر ۽ قانون، پالیسی، معیار ۽ رہنما اصولانی روشنی ۽ تیار کرتا ہے:

- عالمی بینک ۽ Environmental and Social Standards (ESS 1 تا 10)، جن ۽ خطرہ انتظام، محنت ۽ کام ۽ حالات، آلودگی ۽ روک تھام، کمیونی صحت ۽ حفاظت، حیاتیاتی تنوع ۽ متعلقہ فریقانی شمولیت شامل انت۔

• IFC ۽ World Bank Group ۽ Occupational Health and Safety Guidelines

• Pakistan Environmental Protection Act, 1997 ۽ Balochistan Environmental Protection Act, 2012

• National Environmental Policy, 2005، National Conservation Strategy، Pakistan Climate Change Act, 2017

۽ National Disaster Management Act, 2010

- حیاتیاتی تنوع، موسمیاتی تبدیلی، محنت معیار ۽ ثقافتی ورثہ ۽ متعلقہ بین الاقوامی معاہدات جن ۽ پاکستان فریق انت۔

4۔ ماحولیاتی و سماجی بنیادی صورتحال

اسکیپ چینل ۽ اکبر ماٹروگول متعلقہ ڈھانچہ آئی بحالی ۽ مقام کچھی میدان ۽ طاس ۽ واقع انت، جہاں نیم خشک موسم، کم نباتاتی احاطہ ۽ پہاڑی نالہ آئی وقت بہ وقت اچانک سیلاب نمایاں خصوصیات انت۔ ارضی ساخت بیشتر دریائی رسوبات ۽ بحری آمیز سلت ۽ مشتمل انت۔ زیر زمین آب محدود انت ۽ ایش ۽ معیار مختلف انت۔ علاقہ ۽ گزر بسر ۽ زراعت ۽ مالداری اہم ذریعہ معاش انت۔ پروجیکٹ ۽ زیر اثر علاقہ یا ایش ۽ نزدیک کے محفوظ ماحولیاتی مسکن، جنگل یا اہم ثقافتی ورثہ موجود نہ انت۔

سماجی ۽ اقتصادی لحاظ ۽ مقامی آبادیان پھوٹ، دیمی ۽ معاشی طور ۽ کمزور انت۔ پروجیکٹ ۽ نفاذ ۽ قلیل مدتی روزگار ۽ موقع، بہتر سیلابی تحفظ ۽ مقامی باشندگانی ذریعہ معاش ۽ حفاظت ۽ زیادتی متوقع انت۔

5۔ اثرات ۽ جائزہ ۽ تدارک اقدام

تعمیراتی و عملی مرحلہ کے ممکنہ ماحولیاتی و سماجی اثرات شناخت کرتے ہیں۔ انسانی اندر زیر اثرات شامل ہیں:

سپر پیسج نمبر 5، سپر پیسج نمبر 7 و اکبر خان ماہر و Village Road Bridge کے نزدیک کمیونٹی رسائی، دیہی روڈ و آدورفت، زرعی زمین و رسائی و غیر رسمی گزرگاہوں عارضی رکاوٹ پیدا ہو سکتی ہے۔ ٹھیکیدار محفوظ عارضی رسائی برقرار دے گا، متبادل راہ/گزرگاہ فراہم کرے گا، انتہائی سائن بورڈ و فلیگ مین تعینات کرے گا و نزدیک گاؤں کے لوگوں کو مطلع کرے گا۔

آپاشی و ہماؤ کے ممکنہ رکاوٹ یا بالائی و زیریں آب استعمال کو کافی درمیان اختلاف و خدشہ آتی ہے۔ جائزہ گپٹنگ انٹ۔ ڈیلی پروجیکٹ فقط موجودہ بنیادی ڈھانچہ و بحال کرے گا و مقررہ آبی تقسیم کے تبدیلی نہ کرے گا۔ پہلے تعمیراتی شیڈولنگ، آپاشی و مستفید ہونے والی گول مشاورت و پروجیکٹ و GRM آب استعمال و شکایتوں کو روک تھام و حل و خاطر کارمز بیت۔

• تعمیراتی مشینری و عارضی گروڈ غبار، شور و فضائی اخراج۔

• تعمیراتی فضلہ و کھراؤ و ٹنگل اضافی مواد و تلفی۔

• کارکن و مقامی آبادی و صحت و حفاظت و خطرہ۔

• تعمیراتی مواد و نقل و حمل و عارضی ٹریفک خلل۔

پروجیکٹ و خاطر مستقل نقل مکانی یا اراضی و حصول و ضرورت نہ ہو۔

اہم تدارکی اقدامات پیش کرتے ہیں:

اسکریپ چیلن و اکبر خان ماہر و درکپنگ گاد و سلت و چشمی معائنہ کرتے ہیں و دوبارہ کارمز و خاطر اش و موزونیت جانچ کرتے ہیں۔ آگاہی، بو، تیل و تہہ، غیر معمولی رنگ، نزدیک لینڈس و کارمرزی یا آلودگی و دھواں نشان پڑھتے ہیں، ٹھیکیدار دوبارہ کارمز یا تلفی و پیش تلچٹ و ٹیسٹ کرائیٹ۔ ضرورت و مطابق ٹیسٹس pH, electrical conductivity, oil and grease/TPH, total suspended solids and منتخب دھات (Hg, As, Cd, Cr, Pb) شامل ہو سکتے ہیں۔

• ٹھیکیدار و Environmental and Social Management Plan (CESMP) و نفاذ، جن و فضلہ، ٹریفک، صحت و حفاظت و ہنگامی حالت و مقام مخصوص انتظامی منصوبہ شامل ہو سکتے ہیں۔

• Personal Protective Equipment (PPEs)، ابتدائی طبی مدد و حفاظتی تربیت و فراہمی۔

• تعمیراتی فضلہ و مجاز ادارہ آبی ذریعہ و مقررہ مقام و محفوظ طریقہ و تلف کرے گا۔

• تعمیراتی کارکنوں کو پس منظر سے سطحی بحالی۔

• ماحولیاتی و سماجی معاملہ آبی مسلسل نگرانی و رپورٹنگ۔

• متعلقہ فریقانی فعال شمولیت و کارکن و مقامی آبادی و خاطر مؤثر Grievance Redress Mechanism (GRM) و قیام۔

6- ادارہ جاتی انتظام

ماحولیاتی و سماجی انتظام Irrigation Department, Government of Balochistan کے تحت Project Implementation Unit (PIU) و ذریعہ و مربوط بیت، و عالمی بینک نگرانی کرے گا۔ تعمیراتی ٹھیکیدار موقع و ESMP و نافذ کرے گا، Construction Supervision Consultants (CSC) و نگرانی کرے گا و PIU وقت بہ وقت آڈٹ کرے گا۔

ESMP و مؤثر نفاذ و خاطر پروجیکٹ عمل و استعداد و زیادتی، تربیت و آگاہی پروگرام کرتے ہیں۔ پابندی و رپورٹنگ و نگرانی و خاطر مخصوص Environmental and Social Specialist Team تعینات کرتے ہیں۔

7۔ شکایت ازالہ نظام (GRM)

پروجیکٹ ۽ تمام دور ۽ کارکن ۽ مقامی آبادی ۽ تحفظات ۽ شکایتی ازالہ ۽ خاطریک شفاف ۽ آسان رسائی والا Grievance Redress Mechanism فعال پوہیت۔
GRM ۽ Public Complaint Cell، پروجیکٹ مقام ۽ PIU سطح ۽ Grievance Redress Committee (GRC)، ۽ شکایت ۽ وصولی، جانچ ۽ حل ۽ خاطر واضح مدت ۽ طریقہ کار شامل پوہیت۔

8۔ ماحولیاتی ۽ سماجی انتظامی بجٹ

ESMP ۽ ماحولیاتی ۽ سماجی انتظام ۽ خاطر مختص بجٹ شامل انت، جن ۽ تدارکی اقدام، نگرانی، استعداد ۽ زیادتی، آگاہی پروگرام ۽ ہنگامی اقداماتی خرچ شامل انت۔ PKR 3,236,156 ۽ لاگت پروجیکٹ ۽ مجموعی بجٹ ۽ شامل کرتیگ بیت تاکہ پائیدار ۽ ضابطہ مطابق نفاذ یقینی پوہیت۔

9۔ نتیجہ

اسکیپ چینل ۽ اکبر مانٹر گون متعلقہ ڈھانچہ آنی نقصاناتی بحالی ضلع جھل مگسی ۽ سیلابی نچک ۽ زیاد کرگ ۽ کمزور مقامی آبادی ۽ تحفظ دیگ ۽ خاطریک اہم مداخلت انت۔ ESMP ۽ نفاذ ۽ ماحولیاتی، سماجی ۽ پیشہ ورانہ خطرہ کمترین حد ۽ رسک ۽ مدد بیت ۽ تعمیراتی ۽ عملی سرگرمیاں محفوظ، پائیدار ۽ سماجی طور ۽ جامع طریقہ ۽ انجام دیگ بنت۔

ماحولیاتی حفاظتی اقدام، متعلقہ فریقانی شمولیت ۽ موسمیاتی نچک دار ڈیزائن ۽ یکجا کرگ ۽، پروجیکٹ آفات ۽ خطرہ ۽ کم کرگ، ذریعہ معاش ۽ بحالی، ۽ بلوچستان ۽ Integrated Flood Resilience and Adaptation Project (IFRAP) ۽ وسیع تر نچک سازی مقصدانی حصول ۽ نمایاں مدد کنت۔